

ETİYOPYA KRİZİ: GELECEK ÇATIŞMALAR İÇİN TEHLİKELİ BİR EMSAL Mİ?

FEDERICO DONELLI

18 OCAK 2022

(Bu metin İngilizce orijinal versiyonundan tercüme edilmiştir.)

Özet: Bu uzman görüşü Etiyopya çatışması dinamiklerini inceleyip bölgesel ve küresel etkilerinin altını çiziyor. Etiyopya ordusunun Kasım 2020'de kuzeydeki Tigray bölgesine müdahalesi tüm Afrika Boynuzu'nun istikrarını zedeleyen bir dizi devlet içi ve bölge içi dinamiği tetikledi. Çatışmaya kısa vadeli bir çözüm yok gibi görünse de Etiyopya krizinin bölgesel düzeyde istikrarsızlaştırıcı etkileri şimdiden göze çarpıyor, çünkü istikrarsızlığın taşmasına ve diğer ülkelerin Addis Ababa'nın zayıflamasından yararlanma emelleri ile ilgili endişelerin bir karışımı var. Daha geniş bir mercekten bakıldığında Etiyopya krizi, son aylarda ABD ile Çin arasında yeni bir hesaplaşma sahası haline geldi çünkü son eğilimler krizi gelecek çatışmalar ve yeni küresel güç dengesi için bir test örneğine çeviriyor.

Giriş

Kasım 2020'de Etiyopya'nın kuzeyindeki Tigray bölgesinde başlayan çatışma, son aylarda birkaç kez dönüşüme uğrayarak tüm ülkeyi etkiledi. Son aylarda çatışma, Afrika Boynuzu gibi son derece kırılgan bir bölgesel kompleksin istikrarını zedeleyen bir dizi ülke içi ve bölgesel dinamiği tetikledi. Çatışmanın nasıl gelişeceğini öngörmek zor olsa da Etiyopya'nın istikrarsızlığının etkileri hiç kuşkusuz tüm bölge ülkelerinin geleceğini derinden etkileyecek. On iki aydan fazla süren çatışma, önde gelen uluslararası oyuncuların birçok durumda tamamen farklı olan duruşları benimsemelerine neden oldu. ABD ve Çin rekabeti, Etiyopya çatışması etrafında gelecekteki küresel dengelerin bir testi haline gelebilecek bir nüfuz mücadelesi yarattı.

1. Çatışma Dinamikleri ve Yıpratma Savaşı Riskleri

Etiyopya Başbakanı Abiy Ahmed'in Kasım 2020'de Tigray bölgesine askeri müdahalede kararı giderek tüm ülkeyi etkisi altına alan bir çatışmayı tetikledi. Savaş, yeni başbakan ile yirmi yılı aşkın süredir Etiyopya siyasetine ve ekonomisine hâkim olan Tigraylı seçkinler arasındaki iki yıllık gerginliğin ardından patlak verdi. İktidara geldikten sonra, Abiy Ahmed Etiyopya'nın etnik-politik dengesini yeniden şekillendirdi ve Tigraylı seçkinlerin etkisini kademeli olarak azalttı. Fakat gerilimler, Tigray yetkililerinin federal hükümetin erteleme kararına rağmen bölgesel seçimler düzenlemeye karar vermesi üzerine kontrolden çıktı. Tigray topraklarındaki bir federal askeri üsse düzenlenen saldırının ardından Etiyopya Milli Savunma Güçleri (EMSG), bölgeye müdahale etti. O tarihten itibaren çatışmalar en az dört ayrı aşamadan geçti. Etiyopya birlikleri, Tigraylıların başkenti Mekelle de dahil olmak üzere kuzey bölgesinin çoğunu ele geçirdi, ardından

THKC liderliğindeki koalisyonun siyasi ajandası Abyotawi demokrasisinin revize edilmiş bir versiyonu üzerinden ülkenin federal yapısını yeniden canlandırmayı amaçlıyor

Haziran ve Ağustos aylarında bunu Tigraylıların iki saldırısı izledi bu da Addis Ababa'nın sonbaharda karşı saldırısına yol açtı. Son aşama ise EMSG'nin karşı saldırıyla Ekim'de başladı.

İki kamp bir yanda kuzey bölgesindeki iktidar partisi Tigray Halk Kurtuluş Cephesi (THKC) ile öbür yanda Abiy Ahmed etrafında netleşirken birkaç başka aktör de var. Federal ordunun operasyonu, Amhara ve Afar gibi diğer Etiyopya bölgesel devletlerinden düzenli birliklerin yanı sıra Eritre Savunma Kuvvetleri'nin (ESK) aktif desteğini içeriyor. Etiyopya Başbakanı yazın Tigray karşıtı cepheyi bir araya getirebilirken karşıındakiler de ortak istekleri Abiy Ahmed hükümetini devirmek olan Etiyopya'nın farklı eyaletlerinden dokuz grubun da katılımıyla kendi koalisyonları Etiyopya Federalist ve Konfederalist Güçleri Birleşik Cephesi'ni kurdu.¹ THKC liderliğindeki koalisyonun siyasi ajandası Etiyopya Devrimci Demokratik Halk Cephesi (EDDHC) döneminde uygulanan bir devrimci demokrasi türü olan Abyotawi demokrasisinin revize edilmiş bir versiyonu üzerinden ülkenin federal yapısını yeniden canlandırmayı amaçlıyor. Proje, son yıllarda *medemer* (sinerji/eklemlenme) kavramına dayanan bir pan-Etiyopyacı vizyon savunan Başbakan'ın siyasi ajandasına açıkça karşı koymayı amaçlıyor. Askeri yardım açısından THKC'nin askeri kanadı Tigray Savunma Güçleri (TSG) öncelikle, Jaal Maroo liderliğindeki Oromo Kurtuluş Ordusu'nun (OKO) desteğine dayanıyor.

Kasım ayında, TSG-OKO birliklerinin başlattığı karşı saldırı önemli bir başarı yakalayıp Başbakan'ı altı aylık OHAL ilan etmeye zorladı. Tigraylıların Dessie ve Kombolcha gibi stratejik öneme sahip şehirleri ele geçirmesi Addis Ababa'nın da kuşatılacağını ima ediyordu.² Ancak, birkaç hafta içinde çatışmanın güç dengesi bir kez daha değişti. Abiy karşıtı koalisyonun yaptığı bazı stratejik hatalar federal hükümetin müttefiki bölgesel ordulara yeni askerlerin katılmasıyla birleşince çatışmanın seyri tekrar Abiy Ahmed'in lehine döndü. Ayrıca Etiyopya hava gücünün devasa ölçekte artması da TSG liderliğindeki birliklerin ilerleyişini durdurmada hayati rol oynadı. Etiyopya Hava Kuvvetleri (EHK), Derg döneminden beri kullanılmakta olan MIG-23 ve Sukhoi Su-27 gibi Rus yapımı eski jetlerin yanında farklı menşelere sahip silahlı insansız hava muharebe araçlarına (SİHA) dayanıyor.³ Halihazırda Çin yapımı Wing Loon I, İran yapımı Mojaher-6 ve geçen

Ağustos'tan itibaren TBz gibi Türk yapımı SIHA'lar Etiyopya semalarında uçuyor.⁴ Bu nedenle, son birkaç hafta Etiyopya kuvvetlerinin yeniden zemin kazanmasına ve başkent Addis Ababa'ya ikmalin devam etmesini sağlamak için hayati bir arter olan Cibuti'ye bağlayan rotada güvenli geçiş sağlamasına izin verdi.

Bu bağlamda ülke, kuzeydeki Tigray bölgesinden birkaç eyalete daha yayılan bir iç çatışmaya sürüklendi. Protesto ve çatışmalar ülkenin tüm bölgelerinde mevcut, Hatta Metekel bölgesi gibi gizli anlaşmazlıkları da yeniden uyandırıyor. Ülkenin mali durumu da inanılmaz derecede kırılmalı ve temel ihtiyaç ürünlerinin fiyatları çarpıcı bir şekilde arttı. Bu durum hayat koşullarını kötüleştirip Tigray gibi çatışmadan en çok etkilenen bölgelerdeki yaklaşık altı milyon insanı etkileyen bir insani krizin sürmesine neden oldu. Çatışmaya ek olarak Tigray, son yıllardaki en kötü kıtlıklardan birine maruz kalırken Addis Ababa'nın Tigray bölgesine giden insani yardım koridorunu aylarca kesintisiz bir şekilde kapatma kararı durumu daha da kötüleştirdi. Çatışma son aylarda partilerin birbirleriyle çelişen anlatı ve propagandalarıyla alevlenen etnik bir boyut kazandı. Bunun sonucunda sivillerin diğer sivillere karşı uyguladığı şiddet ve istismar olaylarında artış oldu. Uluslararası kuruluşlar ve STK'lar iki tarafın da işlediği ve bazıları savaş suçu denebilecek ciddi ve tutarlı insan hakları ihlallerini raporladılar.

Şimdiye kadar genel hatları çizilen senaryoda çatışmanın gelecek aylarda daha asimetrik bir nitelik kazanabileceğini tasavvur etmek mümkün. EMSG ve müttefiklerinin devam eden ilerleyişinin tekrar yavaşlama ihtimali düşük. Her ne kadar TSG birlikleri kararlı bir şekilde direniyor olsa da sahadaki farklı kapasitelerin ağırlığı uzun vadede hissedilecek. Bu nedenle Tigray güçleri ve müttefikleri geri çekilip dağlık arazilere ve ulaşımı zor diğer bölgelere sığınma kararı alabilir. Bu senaryoda muhtemelen, geçen kış yaptıkları gibi, öncelikli muharebe tarzları olan gerilla savaşına döneceklerdir. Tigray Bölge Başkanı Debretsion Gebremichael komutasındaki ve General Tadesse Werede Tesfay denetimindeki Tigray askeri liderleri, Derg rejimine karşı mücadele ettikleri yıllarda geliştirdikleri gerilla stratejilerinde oldukça yeteneklidirler. Çatışma yerel düzeyde giderek şiddetlenen bölümlerle bir yıpratma savaşına dönüştüğü için bu gelişmeler bir çıkmaza yol açacaktır. Bir çıkmaz durumunda en önemli risk, ülkenin zaten sınırlı olan ekonomik kaynaklarının yalnızca savaşa yönlendirilecek olmasıdır. Ülkenin finansal istikrarı, ekonomik durgunluk ve foreks krizi yüzünden tehlikede. ABD yaptırımları, artan gıda fiyatlarıyla birlikte döviz eksikliğini daha da kötüleştirebilir ve böylelikle ihtiyaç maddelerinin tedarikini durma noktasına getirebilir. Çeşitli eyaletlerde çıkacak yeni ayaklanma ve yağma vakaları Addis Ababa'nın otoritesini daha da zedeleyebilir.

***Bu senaryoda rejim değişikliği olmayacak, daha
ziyade Etiyopya'nın parçalanmasıyla sonuçlanan
ve onu bir başka başarısız devlet olma riskiyle
karşı karşıya bırakan yaygın bir çatışma olacaktır***

Bu senaryoda rejim değişikliği olmayacak, daha ziyade Etiyopya'nın parçalanmasıyla sonuçlanan ve onu bir başka başarısız devlet olma riskiyle karşı karşıya bırakan yaygın bir çatışma olacaktır. Etiyopya, 80 büyük etnik grubun yanında kabile ve aşiretlerin bulunduğu etnik açıdan bölünmüş bir ülke. 1991'den bu yana etnisite siyasal temsiline temelini oluşturuyor. Etiyopya etnik ve dilsel sınırlara göre örgütlenmiş yarı özerk bölgesel yönetimlerin bulunduğu etnik bir federasyon. Etnik temelli federalizm büyük etnik gruplara kendi kaderini tayin etme hakkı tanıyordu.⁵ Fakat zamanla federal projenin etnik gruplar arası rekabeti kökünden çözmek yerine sadece geçici olarak yatıştırdığı anlaşıldı.⁶ Abiy Ahmed'in desteklediği yeni bir ulusal birlik vizyonu 2018'den beri federal yapıya meydan okuyor. Başbakan, kapsayıcı bir söylem ve popüler *Ethiopiawinet* (Etiyopyalılık) kavramına dayanan pan-Etiyopyacı bir milliyetçilik için etnik bölünmelerin üstesinden gelinebileceğine inanıyor. Fakat Başbakan'ın desteklediği reform projesi eski çekişmeleri yeniden uyandırarak birliğin temellerini zedeledi.⁷ Tigray krizi ve izleyen gelişmeler etnik-milliyetçi rekabeti daha da kötüleştirdi ki bu da eski Yugoslavya örneğinde olduğu gibi, federal otoritelerin güç kaybetmesi, farklı devlet oluşumlarının doğması ve bir dizi ihtilafa neden olabilir.

2. Bölgesel Sonuçlar: Eritre ve Sudan Örnekleri

Etiyopya'da süregelen kriz ve istikrarsızlık halinin uzama ihtimali komşu ülkelerde kaygılara neden oldu. Bazıları istikrarsızlığın bir salgın gibi kendi ülkelerine de yayılabileceğinden endişe ediyor. Diğerleri ise aksine, Etiyopya'nın istikrarsızlığını bölgesel güç dengesini yeniden düzenleme fırsatı olarak görüyor. İlk durumda, çatışmanın yayılacağı korkusu bölgesel güvenlik kompleksinin yapısından kaynaklanıyor. Afrika Boynuzu bir devletin iç ve dış tehditlerinin örtüştüğü, çatışmalı bir iç bölge olarak tanımlanabilir.⁸ Buna göre her ülkenin güvenlik ve istikrarı komşularının istikrarına derinden bağlı. Bunun sonucunda Etiyopya'daki krizin en ufak bir yayılma etkisi bile komşularının istikrarı için yıkıcı etkiler doğurabilir. Öte yandan Etiyopya iç çatışması bölgesel dengelerin genel olarak yeniden düzenlenmesini tetikledi. Son on yıllarda Etiyopya mükemmel olmasa da bölgesel bir hegemon olarak hareket ediyordu.⁹ EMSG'nin Somali, Eritre ve Güney Sudan'daki askeri

Son on yıllarda Etiyopya mükemmel olmasa da bölgesel bir hegemon olarak hareket ediyordu

müdahaleleri orduya bölgenin jandarması unvanını vermişti. Hepsinden önemlisi Etiyopya Afrika'nın önemli anlaşmazlıklarından biri olan Nil suları üzerindeki ihtilaflar veya Büyük Etiyopya Rönesans Barajı (BERB) meselesinin merkezinde yer alıyor. Süregelen iç kriz, BERB anlaşmazlığında Addis Ababa'nın Sudan ve Mısır karşısındaki görece gücünün azalmasıyla sonuçlanabilir. Etiyopya krizinin tetiklediği bölgesel dinamikleri daha iyi anlamak için en çok müdahil olan iki komşusu Eritre ve Sudan'ın duruşları incelenecektir.

Yukarıda değinildiği gibi Eritre, Tigray çatışmasına en çok müdahil olan ülke. Etiyopya'nın Kasım 2020'deki askeri müdahalesinin başından beri ESG, EMSG ile koordine olup Tigray mevkilerini etkin bir şekilde kuşattı. Batı Tigray'da, özellikle de Humera şehri çevresinde konuşlanan Eritreli birlikleri, Tigraylı sivillere karşı birkaç şiddet saldırısından sorumlu tutuluyor. Eritre Cumhurbaşkanı Isaias Afwerki ile Tigraylı liderler arasındaki husumet Eritre'nin bağımsızlığı ve sonrasındaki 1998 savaşına kadar uzanıyor. Eritre lideri son dört yılda Başbakan Abiy Ahmed ile müttefik oldu ve bu yakınlaşma 2018'deki Cidde anlaşmasıyla teyit edildi.¹⁰ Bu yakınlaşmanın temelinde bölgesel düzeni Asmara-Addis Ababa-Mogadişu ekseninde yeniden düzenleme ve ortak hasımları Tigraylıların siyasi gücünü azaltma istekleri bulunuyor. Isaias Afwerki Mekelle'ye karşı askeri müdahaleyi etkin bir şekilde destekleme kararıyla, siyasi geleceğini Abiy Ahmed'e bağlamış oldu. Eritre liderinin benimsediği duruş içeride birçok seviyede huzursuzluğa yol açtı. Isaias Afwerki ülke üzerinde tam kontrole sahip olsa bile partisinin bazı üyeleri Abiy Ahmed'e aşırı derecede bağımlı olduğunu düşünerek dengesiz ilişkiyi beğenmediler. ESG bünyesinde bile bazı subaylar yayılma etkisi olan sürüncemeli bir çatışmaya müdahil olma konusunda şüpheli davrandı. Isaias Afwerki rejimi tarafından bastırılımlar da bu duruşlar son aylarda defalarca gün yüzüne çıktı. Son olarak Eritre kamuoyu cumhurbaşkanlarının Etiyopya Başbakanı ile ilişki kurma tarzından hoşnut değil. Bu görüş Isaias Afwerki'nin neden Etiyopya Başbakanı'nın yemin törenine katılmadığını açıklıyor. Bugün Eritre lideri, Abiy Ahmed'in nihai düşüşünün yerel ve diaspora rejim karşıtı güçlere yeni bir ivme kazandıracağından, ülkesinin ve rejiminin gelecekteki istikrarının Tigray bölgesindeki çatışmanın başarısına bağlı olduğunu farkında.

Etiyopya'nın en müdahil ikinci komşusu Sudan. Eritre'nin doğrudan müdahalesinin aksine Hartum yönetimi çoğunlukla kenardan izleyerek vaziyetten faydalanmaya çalıştı. Bu duruş kısmen ülkenin içinden geçtiği sıkıntılı siyasi aşamadan kaynaklanıyor. Ancak

Metekel bölgesinde ise Sudan ile Mısır yıllardır Gumuz Kurtuluş Cephesi veya Gumuz milislerini destekliyor. BERB barajı burada olduğu için bölge hayati önem taşıyor

Sudan Etiyopya'daki iç krizden nemalanabileceğinden emin. İki ülke arasındaki ilişkiler son iki yılda kötüleşti çünkü yeni Sudan rejimi BERB konusunda Mısır'dan yana tavır aldı.¹¹ Özellikle son aylarda gerilim arttı. Sudan ile Mısır, Addis Ababa'daki uzun süreli krizin Etiyopya'nın görece gücünü azaltacağını umuyor. Kanıtlanmasalar da TSG'ye Sudan-Mısır ekseninden yardım yapıldığına dair artan söylentiler var. Buna karşılık Etiyopya-Sudan sınırındaki iki bölge olan el-Fuşka ve Metekel, kısa süreli çarpışma ve düşük yoğunluklu çatışma alanı haline geldi. El-Fuşka, stratejik önemi ve verimli arazisi nedeniyle tarihsel olarak ihtilafli bir bölge olmuştur.¹² Sudan birlikleri geçtiğimiz kıştan itibaren Hartum'un otoritesini tesis etmek için EMSG ve Amhara birliklerinin ihtilafli bölgeden uzağa sevk edilmesinden yararlandı. Bugün Fano olarak bilinen Amhara milisleri gibi bölgede faal Etiyopyalı paramiliter gruplar ile sınıra konuşlanmış Sudan Ordusu Güçleri arasında düzenli çatışmalar yaşanıyor. Sudan, Etiyopya'nın bölgesel eyaleti Benishangul-Gumuz ile sınır boyunca daha güneydeki El-Fashaga'daki birliklerini seferber ederse, yerel silahlı grupları desteklemeyi tercih edecek.

Metekel bölgesinde ise Sudan ile Mısır yıllardır Gumuz Kurtuluş Cephesi veya Gumuz milislerini destekliyor.¹³ BERB barajı burada olduğu için bölge hayati önem taşıyor. Sonuç olarak Addis Ababa son haftalarda Gumuz eylemlerine karşı koyup muhtemel bir Mısır saldırısına hazırlıklı olmak için savunmasını güçlendirdi. Yakın zamanda yeni bir Sudan Egemenlik Konseyi'nin kurulmuş olması Hartum'u Etiyopya üzerindeki baskısını arttırmaya sevk edebilir. Konsey, Sudan güvenlik aygıtını oluşturan birkaç grup arasındaki yeni bir anlaşmadan doğdu. Bu yüzden Etiyopya'ya katılımı arttırma seçeneği Sudan ordusu için bir kazan-kazan durumu olabilir çünkü hem Sudan sivil toplumuyla devam eden mücadelelerden dikkati çeker hem de Abiy Ahmed'in liderliğine bir darbe daha indirir.

3. Gelecek Çatışmalar İçin Bir Test Vakası Olarak Etiyopya Krizi

Uluslararası perspektiften çatışmadaki ana ilgi odağı çatışmanın ABD-Çin rekabetinden nasıl etkilendiğidir. Etiyopya iç çatışması, diğer uluslararası krizlere kıyasla gelecek küresel dengeler için daha çok bir test vakası haline geliyor. Washington ve Pekin'in Etiyopya krizine yönelik tutumları iki büyük gücün çeşitli uluslararası ve bölgesel kuruluşlarda nasıl diplomatik bir çekişmede bulunduğunu gösteriyor. Biden yönetiminin dış politika

Etiyopya iç çatışması, diğer uluslararası krizlere kıyasla gelecek küresel dengeler için daha çok bir test vakası haline geliyor

yaklaşımıyla uyumlu olarak ABD, taraflar arasında ateşkese varılması için çeşitli uluslararası enstrümanları kullandı. ABD Başkanı yaz boyunca Addis Ababa ile THKC arasında bir diyalog alanı kurmak için iki farklı diplomatik kanal açtı. İlk olarak Biden, Sudan Başbakanı Abdullah Hamduk gibi bazı bölgesel aktörleri arabuluculuk yapmaya itti.¹⁴ Amerikan Başkanı ikinci olarak da Senatör Chris Coons, Afrika Boynuzu özel temsilcisi Jeffrey Feltman ve Amerikalı diplomat ve uzun süredir insan hakları savunucusu olan Samantha Power gibi Afrika konusundaki en yakın danışmanlarını Etiyopya Başbakanı'nı sert bir duruş sergilemekten caydırmak amacıyla gönderdi.¹⁵ Fakat bu çifte strateji Abiy Ahmed'in inadını arttırmaktan başka bir işe yaramadı. Bunun sonucunda ABD yönetimi Eylül'de ABD devlet kurumlarının çatışmayı körükleyen tüm aktörlere ekonomik yaptırımlar uygulamasına izin veren bir kanun hükmünde kararname imzaladı.

ABD baskısı Addis Ababa'nın tercihlerini çok az etkilerken aksine hükümet propagandasının öncülük ettiği bir Amerikan karşıtı dalgaya zemin hazırladı. Etiyopya Başbakanı'nın ABD eleştirileri karşısındaki özgüveni Çin ve Rusya gibi güçlerin desteğinden kaynaklanıyor. ABD'nin daha kararsız duruşunun aksine Çin, çatışmanın başından itibaren Addis Ababa hükümetine tam diplomatik destek sundu. Çinli politika yapıcılar Tigray krizini Etiyopya'nın iç siyasetinin konusu olarak görüp öyle muamele edilmesi gerektiğini savunuyor. Çatışmanın başlangıcından bu yana Pekin, Batılı ülkeleri müdahaleleri nedeniyle defalarca eleştirdi ve Washington'u çatışmanın gidişatını etkilemeye çalışmak için insani krizi araçsal olarak kullanmakla suçladı.¹⁶ Çin, basın açıklamalarına ek olarak Abiy hükümetini uluslararası kuruluşlarda da destekleyerek BM Güvenlik Konseyi kararlarını ve Genel Kurul oturumlarında konunun tartışılmasını engelledi.¹⁷ Çin etkisi Afrika Birliği'ne de uzanıyor. Bu bölgesel kuruluşun Etiyopya krizine yönelik muğlak tutumu sadece Addis Ababa'nın oynadığı geleneksel rolden değil aynı zamanda Pekin'in Çin mali yardımına bağımlı birkaç üye üzerindeki kaldıraç gücünden de kaynaklanıyor. Son olarak Çin'in Etiyopya'ya desteğinin askeri bir boyutu da var: Pekin ABD yaptırımlarının başlamasından sonra silah tedariki sağladı.

İki büyük gücün farklı tutumları Afrika'nın nasıl ABD ile Çin arasındaki rekabetin bir sahnesi haline geldiğini gösteriyor. Önceki yönetimlerden farklı olarak Başkan Biden ABD'nin Afrika

***Çin'in Addis Ababa'ya koşulsuz desteği
muhtemelen diğer Afrika devletlerini de iç
veya devletler arası siyasi anlaşmazlıklara
askeri çözümler aramaya teşvik edecektir***

politikasını yeniden canlandırmayı amaçlıyor.¹⁸ Biden, göreve geldikten sonra Afrika'da Pekin ile muhtemel işbirliği alanları bulmak için bir gündem belirlemiştir. Fakat Etiyopya krizi o yaklaşımın kusurlarını vurgulayarak ABD yönetimini hızlı bir revizyona girmeye zorladı. Bu arada Pekin ise ekonomik ve siyasi kazanımlarını maksimize etmek için kararlı bir politika izledi.¹⁹ Çin, yerel krizler nedeniyle çatışma düzeyini arttırma tehlikesine rağmen ABD'ye karşı muhalefet yaklaşımını benimsedi. Pekin'in Etiyopya krizi hakkındaki duruşunun bölgesel sınırları aşan etkileri olabilir. Çin'in Addis Ababa'ya koşulsuz desteği muhtemelen diğer Afrika devletlerini de iç veya devletler arası siyasi anlaşmazlıklara askeri çözümler aramaya teşvik edecektir. Şu an Etiyopya'da olduğu gibi Çin desteği, uluslararası hukuk normlarına aykırı eylemlerin siyasi ve ekonomik maliyetlerini azaltacaktır. Başka bir deyişle Çin, böyle devletlerin ABD ve uluslararası kuruluşların koyduğu yaptırımların yaratacağı zorluklarla baş etmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle Etiyopya krizi Afrika Boynuzu'nun istikrarını tehlikeye atmanın yanında gelecek küresel yönetim üzerindeki daha geniş anlaşmazlıkları da tetikleme riski taşıyor.

Referanslar

- 1- Al-Jazeera News, "Nine anti-gov't groups team up as Ethiopia recalls ex-soldiers." Al-Jazeera, 5/11/2021. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/5/nine-anti-abiy-groups-team-up-as-ethiopia-recalls-ex-soldiers>(Erişim tarihi: 13/12/2021).
- 2- Tesfa-Alem, Tekle. "Ethiopia: Tigray Rebels Capture Kombolcha City in Amhara Region." *Daily Nation*, 31/10/2021.
- 3- Mitzer, Stijn ve Oliemans, Joost. "Su-27 Fighters Deployed As Bombers In Tigray War." Oryx web sitesi, 4/11/2021. URL: <https://www.oryxspioenkop.com/2021/11/su-27-fighters-deployed-as-bombers-in.html>(Erişim tarihi: 13/12/2021).
- 4- Sabbagh, Dan. "Ethiopia-Turkey pact fuels speculation about drone use in Tigray war." *The Guardian*, 4/11/2021. Ortadoğu devletlerini Afrika Boynuzu siyaseti üzerindeki rol ve ilgileri için bkz. Cannon, Brendon J. ve Donelli, Federico. "Asymmetric alliances and high polarity: evaluating regional security complexes in the Middle East and Horn of Africa." *Third World Quarterly* 41, sayı: 3 (2020): 505-24. <https://doi.org/10.1080/01436597.2019.1693255>.
- 5- Aalen, Lovise. *The politics of ethnicity in Ethiopia: Actors. power and mobilisation under ethnic federalism*. Leiden: Brill, 2011.
- 6- Ottaway, David. "Ethiopia Faces Dire Consequences of Ethnic Federalism." Wilson Center, 28/7/2021. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/ethiopia-faces-dire-consequences-ethnic-federalism>(Erişim tarihi: 26/12/2021).
- 7- Shiferaw Chanie, Bantanyehu ve Ishiyama, John. "Political Transition and the Rise of Amhara Nationalism in Ethiopia." *Journal of Asian and African Studies* 56, sayı: 5 (2021): 1036-1050.
- 8- Bereketeab, Redie. *The Horn of Africa: Intra-State and Inter-State Conflicts and Security*. Londra: Pluto Press, 2013.
- 9- Le Gouriellec, Sonia. "Regional Power and Contested Hierarchy: Ethiopia, an 'Imperfect Hegemon' in the Horn of Africa." *International Affairs* 94, sayı: 5 (2018): 1059-75. <https://doi.org/10.1093/ia/iyy117>
- 10- Ylönen, Aleks. "Is the Horn of Africa's 'Cold War' over? Abiy Ahmed's Early Reforms and the Rapprochement between Ethiopia and Eritrea." *African Security Review* 27, sayı: 3-4 (2018): 245-52.
- 11- John Mukum Mbaku, "The controversy over the Grand Ethiopian Renaissance Dam." Brookings, 5/8/2020. URL: <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2020/08/05/the-controversy-over-the-grand-ethiopian-renaissance-dam/>(Erişim tarihi: 14/12/2021).
- 12- Alex de Waal, "Viewpoint: Why Ethiopia and Sudan have fallen out over al-Fashaga." BBC News, 3/1/2021. URL: <https://www.bbc.com/news/world-africa-55476831> (Erişim tarihi: 14/12/2021).
- 13- Melkamu Bekele, "The Involvement of External Forces behind Metekel Conflict." *The Reporter*, 13/3/2021. URL: <https://www.thereporterethiopia.com/article/involvement-external-forces-behind-metekel-conflict>(Erişim tarihi: 14/12/2021).
- 14- Tesfa-Alem Tekle, "Sudan Still Pushing to Mediate Tigray Conflict - PM Hamdok." *The East African*, 18/8/2021.
- 15- Daphne Psaledakis, "U.S. aid chief to travel to Ethiopia in diplomatic push on Tigray." Reuters, 30/7/2021. URL: <https://www.reuters.com/world/africa/us-aid-chief-travel-ethiopia-diplomatic-push-tigray-2021-07-29/> (Erişim tarihi: 14/12/2021).
- 16- Samuel Gebre, "China Opposes U.S. Threat to Impose Sanctions on Ethiopia." Bloomberg, 23/9/2021. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-23/china-opposes-u-s-threat-to-impose-sanctions-on-ethiopia>(Erişim tarihi: 13/12/2021).
- 17- Edith M. Lederer, "Diplomats: UN fails to approve call to end Tigray violence." AP News, 6/3/2021. URL: <https://apnews.com/article/russia-violence-india-humanitarian-assistance-ethiopia-f93a9a6bc7c0845a37cf7e3e3757e1e7>(Erişim tarihi: 13/12/2021).
- 18- Zainab Usman, "How Biden Can Build U.S.-Africa Relations Back Better." Carnegie, 27/4/2021. URL: <https://carnegieendowment.org/2021/04/27/how-biden-can-build-u.s.-africa-relations-back-better-pub-84399>(Erişim tarihi: 14/12/2021).
- 19- Son beş yılda Pekin'in Afrika'daki yatırımları Çin'in kıtanın en büyük yabancı doğrudan yatırımcısı haline getirecek kadar arttı. Konu hakkına bkz. Ze Yu, Shirley. "Why substantial Chinese FDI is flowing into Africa." LSE Blogs, 2/4/2021. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/africaatlse/2021/04/02/why-substantial-chinese-fdi-is-flowing-into-africa-foreign-direct-investment/>(Erişim tarihi: 26/12/2021).

YAZAR HAKKINDA

Federico Donelli, Siyasal Bilimler Bölümü, University of Genoa (İtalya)
Dr. Federico Donelli University of Genoa Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora sonrası araştırmacıdır. Araştırma alanları farklı aktörlerin dış politikalarına odaklanarak Ortadoğu ve Sahraaltı Afrika'nın uluslararası ilişkileri ve güvenlik çalışmalarını kapsamaktadır. Donelli şu anda Afrika Boynuzu'nun askerileşmesi ve Ortadoğu devletlerinin bu bölgede artan ilişkileri üzerine çalışmaktadır. Kendisi International Affairs, Third World Quarterly, Journal of Contemporary African Studies ve Small Wars & Insurgencies dergilerinde yayınlanan birçok makalenin yazarıdır. Donelli ayrıca 2021'de Bloomsbury tarafından yayınlanan Turkey in Africa. Turkey's strategic involvement in sub-Saharan Africa kitabının da yazarıdır.

donellifed@gmail.com
@fededonelli

AL SHARQ STRATEJİK DÜŞÜNCE KURULUŞU HAKKINDA

Al Sharq Stratejik Düşünce Kuruluşu, demokratik katılım, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog ve sosyal adalet ideallerini teşvik etmek amacıyla, tarafsız ve titiz bir yaklaşımla araştırma yapmayı üstlenen bir düşünce kuruluşudur.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +90 212 603 18 15
Faks: +90-212-603 1665
E-posta: info@sharqforum.org

research.sharqforum.org

SharqStrategic

الشرق
للأبحاث الاستراتيجية

AL SHARQ
STRATEGIC
RESEARCH